

YTTRANDEN

457:E PLENARSESSIONEN DEN 4 OCH 5 NOVEMBER 2009

Yttrande från Europeiska och sociala kommittén om "Lissabonstrategin efter 2010"

(förberedande yttrande)

(2010/C 128/02)

Huvudföredragande: **Wolfgang GREIF**

I en skrivelse av den 23 juli 2009 uppmanade Diego López Garrido, statssekreterare för EU-frågor vid utrikes- och samarbetsministeriet och ledamot av Spaniens regering, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget utarbeta ett förberedande yttrande om

"Lissabonstrategin efter 2010".

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen samt ekonomisk och social sammanhållning (observationsgruppen för Lissabonstrategin) fick i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Med tanke på ärendets brådskande karaktär utnämnde kommittén vid sin 457:e plenarsession den 4–5 november 2009 (sammanträdet den 4 november) Wolfgang Greif till huvudföredragande och antog följande yttrande med 178 röster för, 6 emot och 15 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 I detta yttrande presenteras politiska rekommendationer som EESK anser bör prioriteras när en ny europeisk strategi för tiden efter 2010 ska utformas. I samband med detta måste man ta hänsyn till de djupgående ekonomiska, sociala och politiska konsekvenserna av den pågående finansiella och ekonomiska krisen. Man bör identifiera hörnstenarna i den politiska förändring som synes nödvändig för att man "ur krisen" ska kunna skapa en dynamik för hållbar tillväxt, sysselsättning och social sammanhållning och se till att kriser som den pågående inte kan inträffa igen.

1.2 Detta yttrande har utarbetats av EESK:s observationsgrupp för Lissabonstrategin. De nationella ekonomiska och sociala råden har deltagit aktivt i arbetet. Mängden av – ofta också kontroversiella – bidrag som framförts vid diskussionerna vid de gemensamma sammanträdena understryker den politiska kvaliteten på de rekommendationer som framförs och deras relevans för det civila samhället.

1.3 Utöver det europeiska perspektiv som ges i detta yttrande bifogas också nationella kapitel, som utarbetats av de nationella delegationerna ⁽¹⁾ på grundval av ett frågeformulär beträffande a) en analys av den innevarande Lissaboncykeln (2008–2010), och b) Lissabonstrategins framtid efter 2010. Det interaktiva nätverk som EESK byggt upp med de nationella ekonomiska och sociala råden och andra jämförbara partnerorganisationer lägger alltså återigen ⁽²⁾ fram en *integrerad rapport* i syfte att påverka EU-institutionernas politiska beslutsfattande inför Europeiska rådets vårtoppmöte 2010.

(1) Det finns stora skillnader i de institutionella ramarna för det civila samhällets medverkan i utformningen av den nationella politiken: I många EU-länder finns det ett ekonomiskt och socialt råd och i de flesta nya medlemsstater s.k. trepartskommissioner (med arbetsmarknadsparter och regeringsföreträdare). Andra länder har inga sådana råd, men vissa har alternativa former för att ta hänsyn till det civila samhällets intressen. Kommittén anser att det är viktigt att sammanföra bidrag från så många sådana representativa organ som möjligt.

(2) Se CESE 1468/2005 rév. "Genomförandet av Lissabonstrategin – Sammanfattande rapport för Europeiska rådet", den 23–24 mars 2006; CESE 40/2008 "Den förnyade Lissabonstrategin 2008–2010: Det organiserade civila samhällets roll", Sammanfattande rapport för Europeiska rådet, den 13–14 mars 2008.

2. Bedömning av Lissabonstrategin

2.1 Lissabon 2000 – ett helhetsperspektiv med brett stöd

2.1.1 I mars 2000 lade Europeiska rådet fram ett ambitiöst reformprogram för Europa. Målet med denna Lissabondagordning var att senast 2010 göra EU till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi – en ekonomi i stånd att skapa en hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetsplatser och med större sammanhållning.

2.1.2 För ändamålet utarbetade man en omfattande strategi, som kompletterats med aspekten hållbar utveckling (Göteborgsstrategin). På många områden inom politiken formulerade man kvantifierbara mål för att påverka medlemsstaterna genom den öppna samordningsmetoden.

2.1.3 EESK har alltid betraktat detta politiska helhetsperspektiv som den stora fördelen med Lissabonstrategin, har varnat för en snäv tolkning och yrkat på ett balanserat förhållande mellan de tre pelarna.

2.2 Nylanseringen 2005 – fokus på innehåll och nationellt genomförande

2.2.1 På vissa områden har flera EU-länder kunnat förbättra sina prestationer. Sysselsättningsgraden har till exempel generellt stigit. Framsteg har noterats också i fråga om bredbandsutbyggnad, deltagande i vidareutbildning, ungdomars bildningsnivå och på andra områden (3). Trots detta var det många länder som redan "efter halvtid" låg långt efter målen för ambitionerna på många områden.

2.2.2 Mot denna bakgrund gjordes 2005 en processanalys, där partnerskapet mellan europeiska och nationella aktörer sattes i centrum. Fokus lades på nationella genomförandeåtgärder. I fråga om innehållet fokuserade man på "tillväxt och sysselsättning". Delar av den mer omfattande listan över mål, t.ex. den sociala pelaren, hamnade delvis i bakgrunden till förmån för en enklare förmedling av syftena och en mer stringent ekonomisk ansats. Strategin att ge medlemsstaterna ett större ansvar för att formulera landsspecifika planer och mål och på så sätt fokusera på nationella reformer stöttades dock inte med någon lämplig ekonomisk och social ram på europeisk nivå.

2.2.3 Trots framsteg på senare tid (4) har många stater fortfarande inte uppnått de mål som satts. På många områden kommer målen för 2010 i bästa fall att uppnås i EU som genomsnitt men inte i alla medlemsstater. Detta gäller exempelvis treprocentsmålet för forskning och utveckling, där de flesta EU-länder och även EU som helhet inte har gjort några större framsteg, och likaså

arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser. Också när det gäller sysselsättningsmålen har framstegen varit begränsade, t.ex. i fråga om kvinnors sysselsättning, eftersom antalet (till viss del ofrivilliga) deltidsanställningar (5), tillfälliga och låglavlönade anställningar, ofta med icke-standardiserade anställningsavtal, har ökat betydligt.

2.3 Ska vi fortsätta som tidigare eller behöver Europa en ny dagordning?

2.3.1 Svårigheterna att uppnå Lissabonmålen beror enligt en allmän uppfattning framför allt på att medlemsstaterna inte fört en mer konsekvent politik för att uppnå fastställda mål och på att incitamenten för ett nationellt eller europeiskt engagemang genom den öppna samordningsmetoden varit alltför små. En annan orsak är att det inte funnits någon europeisk ram för den makroekonomiska politiken och för socialpolitiken, en förutsättning för att EU-länderna överhuvud taget ska kunna genomföra rätt reformer på ett samordnat sätt och uppnå de mål som fastställts samt förhindra att de nationella reformerna konkurrerar med varandra. Dessutom har EESK flera gånger konstaterat att det saknas en känsla av gemensamt ansvar. Enligt kommittén beror detta inte minst på att arbetsmarknadens parter och det civila samhället inte involverats i tillräcklig utsträckning.

2.3.2 EESK anser att vi bör gå vidare med en global helhetsstrategi efter 2010. Kommittén anser dock också att varken ett "tillbaka till Lissabon 2000" eller "mer av samma sak men eventuellt mer miljövänligt" är rätt svar på de rådande utmaningarna. Dagsläget kräver att vi slår in på hållbara vägar där konkurrenskraft, forskning och utveckling och innovation förenas med den innovativa potentialen hos ett socialt Europa med en hållbar ekonomi samt med begreppet "bra jobb" (6). Dessutom innebär den rådande krisen i många avseenden en brytpunkt där det krävs nya alternativ, t.ex. en effektiv reglering av finansmarknaderna, en radikal nyorientering mot resurssparande och koldioxidsnål produktion och konsumtion samt investeringar i innovation av offentliga tjänster för att skänka människor trygghet och återställa förtroendet för EU.

2.3.3 Aktuella utmaningar, t.ex. den finansiella och ekonomiska krisen och de sociala problem som den leder till, globaliseringen av ekonomin, arbetet med att förbättra den inre marknadens funktion, energipolitiken och klimatförändringarna, de demografiska utvecklingstendenserna och migrationen, kräver en ny omfattande EU-strategi efter 2010, en strategi som a) antar dessa utmaningar, b) åtgärdar bristerna i genomförandet, c) bärs upp av ett gemensamt europeiskt ansvar och d) förmår knyta samman alla EU-strategier på ett sammanhängande sätt (återhämtningsstrategin, Lissabonstrategin, hållbar utveckling, klimatförändringar). **EESK föreslår att man synliggör denna strategiska nyorientering genom att ge denna nya europeiska strategi ett annat namn.**

(3) Angående de relativa framstegen och bristerna i arbetet med att uppnå Lissabonmålen, se översikten i: M.J. Rodrigues, *Europe, Globalisation and the Lisbon Agenda* (2009), s. 16.

(4) Se fotnot 2 och EESK:s yttrande "Effektiv förvaltning av den förnyade Lissabonstrategin", EUT C 175, 28.7.2009, s. 13.

(5) Se http://www.eurofound.europa.eu/ewco/reports/TN0403TR01/TN0403TR01_3.htm, *Part-time work in Europe*, Dublinstiftelsen, 2004.

(6) Se den uppsättning indikatorer för kvaliteten i arbetet som rådet i Laeken beslutade om 2001: KOM(2001) 313 slutlig, "Sysselsättningspolitik och socialpolitik – En ram för investeringar i kvalitet".

3. Politiska rekommendationer: Att tänka och agera europeiskt genom europeiska projekt

3.1 Man måste skapa en europeisk ram för lovande reformprogram: Även om EU-länderna bär huvudansvaret för genomförandet krävs det en lämplig europeisk ram som gör det möjligt att på ett samordnat och konsekvent sätt genomföra de strukturreformer som inleds. **Man bör snarast möjligt på europeisk nivå göra en utvärdering av de nationella reformerna och deras effekter på den ekonomiska utvecklingen, på fördelningen av rikedom och inkomster och på den sociala sammanhållningen.** Här bör man också grundligt se över ett antal specifika avgöranden från EG-domstolen (Laval/Vaxholm, Viking, Rüffert och Luxemburg) och eventuellt vidta lämpliga och konkreta åtgärder för att skydda arbetstagarna och klargöra att ekonomiska friheter och konkurrensbestämmelser inte innebär att grundläggande sociala rättigheter ifrågasätts.

3.2 Man måste stärka EU-politikens tillväxtfokus genom att skapa en lämplig ram för den ekonomiska politiken: Det tillväxtnål på 3 % per år som eftersträvas och ligger till grund för strategin har endast uppnåtts två gånger. Finanskrisen och EU-ekonomins svaga motståndskraft visar att den ekonomiska politiken är i behov av en nyorientering. **EESK anser att en välavvägd makroekonomisk mix där utbudsorienterad och efterfrågeorienterad ekonomisk politik knyts samman på ett balanserat sätt måste bli en integrerad del av strategin för tiden efter 2010.** Det är också viktigt vilken kvalitet på tillväxten man strävar efter. Huvudmålet är välfärdstillväxt. BNP i sig är inte ett lämpligt mått på välfärd, och en bättre indikator (eller en uppsättning indikatorer) på välfärd bör användas för att fastställa och finjustera ett mer tillfredsställande och sammanhållet tillväxtnål för den nya strategin.

3.2.1 Man måste lösa krisen på finansmarknaden och de sociala utmaningarna: När krisen ska lösas måste EU, framför allt genom nyordningen i det finansiella systemet, agera på ett samordnat och enhälligt sätt och spela en ledande roll. **Ett nyordnat globalt finansiellt system (med framför allt en effektiv reglering av banksystemet men också av hedgefonder och private equity-företag) måste göra det möjligt att utveckla och tillhandahålla finansiella instrument till stöd för den reala ekonomin och till nytta för medborgarna.** Den nuvarande krisen är dock inte bara resultatet av problem på den finansiella marknaden. Den förorsakades framför allt i USA även av en rad av allt större makro- och mikroekonomiska klyftor, framför allt inkomstklyftor. Vägen ut ur krisen måste därför innebära att man tar avstånd från en tillväxt som delvis bygger på "spekulativa bubblor" och går tillbaka till en tillväxt som grundar sig på investeringar, framför allt inom den reala ekonomins innovativa sektorer, rättvis fördelning, ny produktiv sysselsättning av hög kvalitet samt hållbar miljö.

3.3 Man måste förbättra den inre marknads funktion genom att skapa bättre balans mellan dimensionerna ekonomi, samhälle och miljö: För att nå detta mål krävs en korrekt tillämpning och eventuellt en förbättring av de sociala bestämmelserna i regelverket för den inre marknaden samt

en bättre lagstiftning. Man måste också skapa en framgångsrik mikroekonomisk miljö och tillräckligt spelrum för privata investeringar. Man måste dock också vidta försiktighetsåtgärder, så att konkurrensen på den gemensamma marknaden blir innovationsinriktad och inte en kontraproduktiv konkurrens mellan EU-länderna på bekostnad av social sammanhållning och en hållbar miljö.

3.4 Man måste främja den sociala sammanhållningen som en faktor bakom en stabil och dynamisk ekonomi: EESK anser att en väl utvecklad socialpolitik, med en omfattande politik för att skapa arbeten av god kvalitet och med ambitiösa mål för utbildning och vidareutbildning, både allmän och yrkesorienterad, och för livslångt lärande, i stor utsträckning kan bidra till tillväxt och ökad produktivitet. **Vägen ut ur krisen kräver understöd av lämpliga investeringar.**

3.4.1 Man måste bekämpa de växande klyftorna och fattigdomen över hela Europa: Målet var att fram till 2010 kraftigt minska antalet människor som hotas av fattigdom och social uteslutning. Kommissionens rapport om den sociala verkligheten (2007) visar dock att Europa i många länder och regioner fortfarande har allvarliga sociala problem. **Strategin för tiden efter 2010 måste därför vara inriktad på sociala framsteg, på att stärka de sociala trygghetssystemen och göra dem hållbara och att bekämpa fattigdom, bl.a. genom att motverka en orättvis fördelning.** Europeiska året för fattigdomsbekämpning (2010) är ett ypperligt tillfälle att fastställa effektiva mål, inklusive tidsfrister, för fattigdomsbekämpningen (t.ex. i system för minimiinkomster och ersättning vid inkomstbortfall (7)). Genom ett sådant initiativ för att säkra den sociala sammanhållningen skulle man ta ett viktigt steg för att återställa medborgarnas förtroende för den europeiska integrationen.

3.4.2 Man måste skapa en inkluderande arbetsmarknad: Trots framstegen kommer sysselsättningsmålen för 2010 inte att uppnås i genomsnitt för EU som helhet. Detta måste ge anledning till oro med tanke på den pågående krisen – som visserligen har nått sin kulmen men ännu inte slutgiltigt övervunnits – som har ökat klyftorna och ställt allt fler människor inför existentiella problem. **Enligt den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa (8) måste vi, för att så snabbt som möjligt kunna uppnå tillväxt igen och stabilisera arbetsmarknaden, stärka den inhemska efterfrågan genom strukturförbättrande åtgärder.** Det är viktigt med effektiva koncept för utbildning och vidareutbildning, att man skapar sysselsättning framför allt också för dem som bl.a. på grund av brister i utbildningen är utestängda från arbetsmarknaden och att man faktiskt försöker få bukt med diskrimineringen mot dem som vill in på eller redan befinner sig på arbetsmarknaden. Just den sociala ekonomins olika former i medlemsstaterna kan spela en roll som förebilder i krishantering, framför allt när det handlar om att skapa sysselsättning bl.a. på området sociala tjänster. **EESK anser att sysselsättningen och arbetets produktivitet måste öka parallellt. EU måste också skapa lämpliga**

(7) Se också Europaparlamentets resolution P6_TA(2008)0467 av den 9 oktober 2008.

(8) Meddelande från kommissionen till Europeiska rådet, "En ekonomisk återhämtningsplan för Europa", KOM(2008) 800 slutlig, 16 november 2008.

bestämmelser för icke-standardiserad sysselsättning och sysselsättning med en låg grad av social trygghet ⁽⁹⁾ och i samband med detta involvera arbetsmarknadsparterna på nationell och europeisk nivå med full respekt för deras autonomi.

3.4.2.1 Företagen inom den sociala ekonomin är verksamma inom alla sektorer. De kombinerar ekonomisk lönsamhet med allmänintresse och sociala överväganden och är ett bra exempel på specifika former av företagande och företagsstyrning som kommer att bidra till att målen för den reviderade Lissabonstrategin uppnås. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén uppmanar Europeiska rådet, kommissionen och medlemsstaterna att beakta förslag som syftar till att de politiska rekommendationer ⁽¹⁰⁾ som Europaparlamentet framfört genomförs för att företagen inom den sociala ekonomin ska kunna konkurrera på samma villkor som andra företag.

3.4.3 **Flexicurity måste skapa faktisk "trygghet under omvandling"**: Föränderliga ekonomiska ramvillkor kräver en hög grad av innovativ anpassningsförmåga också på arbetsmarknaderna. Man måste på ett intelligent sätt kunna reagera på strukturer som snabbt förändras. I flexicurity-konceptets anda måste man här se till att arbetstagarna är rustade för att möta de nya utmaningarna på arbetsmarknaden. **Konceptet flexicurity måste skapa faktisk "trygghet under omvandling", där trygghet på arbetsmarknaden, stabila anställningsförhållanden och bibehållen anställbarhet, social trygghet och rörlighet på arbetsmarknaden på vägen mot bra och produktiva jobb ('få övergången att löna sig')** i praktiken tillmäts samma vikt. Här måste man framför allt också se till att gemenskapens socialrättsliga regelverk genomförs och tillämpas och byggs ut, så att eventuell orättvis konkurrens i fråga om arbetsnormer förhindras.

3.4.4 **Bättre samordning av skattepolitiken: I enlighet med EU-fördragen bör man sträva efter en större samordning av medlemsstaternas skattepolitik över hela EU (bl.a. harmoniserade beräkningsunderlag och minimiskattesatser), framför allt på de områden, där skattebasen är internationellt rörlig och risken för skatteflykt och skattekonkurrens mellan medlemsstaterna är som störst.** Målet för denna europeiska samordning måste vara att trygga de offentliga budgetarna och att främja rättvisa skattesystem (bl.a. genom att man stärker basen för medlemsstaternas skatteintäkter genom att stänga skatteparadis och genom åtgärder mot skatteundandragande).

3.4.5 **ECB måste ta sitt samhällsekonomiska ansvar:** När det gäller strategin för perioden efter 2010 måste man lyckas skapa hållbar jämvikt mellan tillväxt- och stabilitetsmålen på ett sätt som beaktar de kommande generationerna. **Europeiska centralbanken måste ta sitt fulla ansvar i enlighet med fördragen,**

och vid sidan av det prioriterade målet om prisstabilitet värna även andra mål, t.ex. hög sysselsättning, socialt skydd och hållbar tillväxt.

3.4.6 **Skapa budgetpolitiskt spelrum för investeringar:** Man bör öka det konjunkturpolitiska spelrummet genom omfördelningar i budgeten, och därvid beakta och utnyttja den flexibilitet som stabilitets- och tillväxtpakten innehåller för att kunna klara kristider. Utrymmet bör användas för Lissabonrelevanta offentliga investeringar (bl.a. i effektiva offentliga tjänster, forskning, utbildning och innovation) och ökade produktiva investeringar från den privata sektorn, framför allt i koldioxidsnål produktion. I detta sammanhang borde man också vidareutveckla idén om en europeisk obligation i en europeisk statsfond ⁽¹¹⁾.

3.5 **Främja industripolitik och företagarganda och skapa lämpliga ramvillkor för att starta små och medelstora företag:** Ekonomisk tillväxt och gynnsamt investeringsklimat är centrala förutsättningar för att nya arbetstillfällen ska skapas och den befintliga sysselsättningen bibehållas, något som inte bara storföretagen utan också i betydande utsträckning små och medelstora företag bidrar till. Just småföretagen är rotade i den lokala ekonomin och gynnas speciellt av en stabil och växande inhemsk efterfrågan. EESK har redan flera gånger pekat på behovet av att lägga särskild vikt vid vidareutvecklingen av den europeiska industripolitiken (bland annat i riktning mot "grön teknik", nanoteknik och IKT) samt att stärka företagens sociala ansvar och stimulera grundande av företag och företagsutveckling. Särskilt viktigt för ekonomin är en minskning av opropor­tionerliga byråkratiska utgifter och administrativa hinder samt förbättrade företagsfinansieringsramar. Detta är avgörande både för den europeiska konkurrenskraften och för ett gynnsamt klimat för produktiva investeringar. I det sammanhanget får man inte äventyra ett berättigat skydd av arbetstagare och konsumenter. Eftersom det ekonomiska resultatet, innovationsförmågan och sysselsättningen i ökande utsträckning beror på småföretagen bör man prioritera utvecklingen av företagarganda bland ungdomar.

3.6 **Att hantera de demografiska förändringarna och finna lösningar på migrationsfrågorna:** Den viktigaste utgångspunkten när det gäller att möta den utmaning som ett åldrande samhälle innebär är och förblir tillväxt och sysselsättning. Detta gäller för både yngre och äldre generationer. Vid sidan av bekämpningen av arbetslösheten och skapandet av fler och bättre arbetsplatser måste också mer göras för möjligheterna att förena arbetsliv och familj, inte minst med tanke på födelse-talen. Till de stora utmaningarna för tiden efter 2010 hör att finna framgångsrika lösningar på området migration och invandring, lösningar som främjar Europas tillväxtpotential utan att äventyra den sociala sammanhållningen ⁽¹²⁾.

⁽⁹⁾ För en översikt över sådana europeiska överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter, se http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_dialogue/c10132_de.htm.

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets resolution av den 19 februari 2009 om den sociala ekonomin (2008/2250(INI)).

⁽¹¹⁾ Se EESK:s yttrande om "En ekonomisk återhämtningsplan för Europa", EUT C 182, 4.8.2009, s. 71, punkt 5.4.

⁽¹²⁾ I detta sammanhang måste man framför allt välkomna inrättandet av det europeiska integrationsforumet, som under ledning av EESK samlar företrädare för EU-institutionerna, aktörerna och icke-statliga organisationer.

3.7 Kunskapstriangeln (utbildning, forskning, innovation) bör lyftas fram ytterligare: Europa måste ytterligare stärka sin potential i fråga om kvalificerad arbetskraft, vetenskap, forskning och teknik och därmed innovationsförmågan, som är en avgörande konkurrensfaktor. Kunskapstriangeln måste i alla fall även fortsättningsvis stå i centrum för strategin för perioden efter 2010. I detta sammanhang måste begreppet innovation breddas så att det också omfattar "social innovation" för att det sociala kapitalet ska öka. Detta är viktigt för både konkurrenskraften och den sociala sammanhållningen

3.7.1 För att säkerställa basen för innovationer i framtiden måste vetenskap och forskning och deras användning i den ekonomiska verkligheten prioriteras. Bolognamålet om inrättandet av ett område för högre utbildning i Europa kräver konkreta steg i genomförandet och en större politisk vilja att samordna olika politikområden. Otillräckliga investeringar i innovation och vidareutbildning ökar de ekonomiska problemen och får återverkningar också på arbetsproduktiviteten. Universitet och inrättningar för högre utbildning måste ta sitt ansvar och beakta den europeiska dimensionen i långt större utsträckning eftersom de har en nyckelroll i kunskapstriangeln av utbildning, forskning och innovation. I det gränsöverskridande arbetet gäller det att främja multilaterala forskningsarbeten. Europa har också för få högteknologiska företag som investerar i forskning och utveckling. **Det måste finnas incitament för företagen att investera mer i FoU och skapa produktiva arbetsplatser.**

3.7.2 **Välutbildade anställda, framför allt på vetenskapligt-tekniska områden, och innovationsförmåga är väsentliga konkurrensfaktorer och en förutsättning för välstånd. De måste gå hand i hand med nya produktiva, högkvalificerade och välbetalda arbetstillfällen.** Också i kristider måste ungdomar som nyss har avslutat sin utbildning kunna finna ett arbete som motsvarar deras kvalifikationer och ger möjligheter till karriärutveckling.

3.8 Hanteringen av klimatförändringarna som en central beståndsdel i strategin för perioden efter 2010 kräver förändringar på många områden: Främjandet av energieffektivitet och förnybar energi kommer att vara en central beståndsdel i strategin för perioden efter 2010, liksom utnyttjandet av miljösektorns potential. **Den förnyade strategin måste innehålla en handlingsplan för en ekonomi med låga koldioxidutsläpp.** EU bör nu, när man har skapat en övergripande rättslig ram för energi och klimatförändringar, koncentrera sig på det praktiska genomförandet. Effektiva politiska åtgärder bör införlivas i de integrerade riktlinjerna, landsspecifika rekommendationerna och nationella reformprogrammen i den kommande Lissabonstrategin.

3.8.1 EU måste bli ett energi- och resurseffektivare ekonomiskt område: En klimatpolitik som varaktigt minskar växthusgasutsläppen, beroendet av fossila energikällor och energiimporten, måste inriktas på hållbarhet och således på ett adekvat sätt beakta ekonomiska, ekologiska och sociala mål. Dessutom bör i synnerhet alla möjligheter till energibesparingar utnyttjas, varvid lokala, förnybara och regionala strukturer bör beaktas. **Att förbättra energi- och resurseffektiviteten kommer att vara en av de viktigaste beståndsdelarna i en ny strategi. Ytterligare ett strategiskt mål för EU bör vara att "som**

gemenskap bli ett av de ett energi- och resurseffektivaste ekonomiska områdena". För att klara denna förändring måste Europa ta stort ansvar för att minska koldioxidutsläppen. Inom de olika sektorerna gäller det att i samarbete med de enskilda branscherna fastställa konkreta mål och tidsplaner.

3.8.2 "En ny grön giv": Inom ramen för "en ny grön giv" bör miljösektorns potential som motor för tillväxt, sysselsättning och innovation utnyttjas, ledarskap inom grön innovation eftersträvas och kostnader sänkas, utan att man gör avkall på välstånd, livskvalitet och global konkurrenskraft. Ökade satsningar på forskning och teknik samt arbetet med att omsätta forskningen till marknadsmissiga nya produkter och tjänster, och därmed till sysselsättning, kommer att få avsevärd betydelse i denna nödvändiga innovationsprocess.

3.9 Förbättra den finansiella grundvalen för Lissabonstrategin: Om vi ska kunna möta de kommande utmaningarna krävs också nya strategiska diskussioner om den framtida EU-budgeten.

3.9.1 Reformera EU-budgeten med inriktning på Lissabonstrategin: Rent generellt måste man ompröva anslagen till de enskilda politikområdena med beaktande av deras "Lissabonrelevans" – med ökade satsningar på forskning och konkurrenskraft, miljö och klimat, investeringar i hållbar energianvändning, produktiva offentliga utgifter för företagsklimatet, aktiv arbetsmarknadspolitik, möjligheter att förena yrkesliv och familj, social sammanhållning, fattigdomsbekämpning och nya och högkvalitativa arbetsplatser. **Motsvarande diskussion om Lissabonrelevanta reformer i EU-budgeten bör också tas upp i samband med den kommande finansieringsramen 2014–2020** ⁽¹³⁾. Om de europeiska målen ska kunna omsättas effektivt i praktiken krävs också en förstärkning av den regionala dimensionen i diskussionen om finansieringen av struktur- och sammanhållningspolitiken efter 2013.

3.9.2 Pröva alternativ till EU-finansiering: Det finns flera gränsöverskridande utmaningar som kräver en förstärkning av den europeiska dimensionen i politiken. För europeiska projekt kan man pröva alternativa finansieringsmöjligheter och utsikter till en utvidgad EU-budget, vid sidan av strukturella omfördelningar och besparingar. **EESK föreslår att man i detta sammanhang också prövar möjligheterna att införa EU-omfattande finansieringsmekanismer (inbegripet beskattningsmöjligheter).** Man kunde till exempel minska risken för spekulation genom att **införa en skatt på finansiella transaktioner.** Man bör också pröva möjligheten att införa en skatt på utsläpp (carbon tax).

3.10 En förstärkning av den externa dimensionen: Europas välstånd grundar sig bland annat på dess öppenhet gentemot världen. EU är världens största ekonomiska makt, ligger på första plats vad gäller export och import av varor och tjänster, på andra plats som källa till och mottagare av utländska direktinvesteringar och är världens största givare av utvecklingsbistånd. En förstärkning av den internationella dagordningen med klara och långsiktiga mål är därför av avgörande betydelse för Europa. **Mot bakgrund av de nya globala ekonomiska stormakternas växande styrka och följderna av den internationella ekonomiska krisen är det viktigare än någonsin att EU skaffar en ny,**

⁽¹³⁾ EESK:s yttrande om "EU:s budgetreform och framtida finansiering", EUT C 204, 9.8.2008, s. 113.

enhetligare ram med bättre tillämpningsmöjligheter för utri-keshandeln så att en adekvat, rättvis och hållbar marknads-öppning säkerställs, normativt verkande standarder på grundval av rättigheter stärks, multilateralism samt strukturerad dialog med privilegierade partner främjas och ett för båda sidor fördelaktigt område för framsteg skapas som omfattar Medelhavsområdet och Afrika. Under dessa förutsättningar kommer Europa också i framtiden att kunna framstå som en förebild för resten av världen med sin modell av social marknadsekonomi. EU kommer i så fall också att kunna hävda sig på internationell nivå, framför allt med avseende på tillgången till marknaden och råvaror och samtidigt säkerställa att de internationella konkurrensvillkoren är rättvisa, att en hållbar utveckling kommer att äga rum och att alla drar fördel av globaliseringsvinster.

4. Rekommendationer i fråga om Lissabonmålen

4.1 Målsättningarna bör bibehållas och höjas på medellång sikt: Trots de nya utmaningar och bakslag som är kopplade till den aktuella krisen får man inte bortse från de hittills gällande målen i dagordningen för perioden efter 2010. **EESK föreslår att man inte ger upp de gemensamma målen i den löpande ramstrategin utan formulerar ännu ambitiösare mål som ska uppfyllas före 2015.** Den andel som avsätts för forskning bör höjas till 3,5 % (och eventuellt kompletteras med en mer omfattande målsättning för investeringar i innovation) och målen om fler och bättre arbetsplatser samt utbildning bör också höjas.

4.2 De enskilda EU-ländernas utgångsläge bör ingå i beräkningen av de nationella bidragen: EU-ländernas ekonomiska prestationsförmåga skiljer sig avsevärt åt. **EESK föreslår att de enskilda medlemsländernas utgångsläge tas med i beräkningen, liksom fallet var när man ursprungligen fastställde de kvantitativa Lissabonmålen, och att man räknar igenom och diskuterar nationella bidrag på lämplig ambitionsnivå till strategins åtaganden på grundval av EU-27.**

4.3 På nytt ta upp kvalitativa mål: Dessutom bör den framtida dagordningen också innehålla vissa kvalitativa mål som i stor utsträckning har tappats bort efter nylanseringen av Lissabonstrategin under de senaste åren (t.ex. de så kallade Laeken-indikatorerna för att mäta skapandet av arbetstillfällen av hög kvalitet ⁽¹⁴⁾).

4.4 Nya mål, framför allt där brister föreligger: Inom ramen för de integrerade riktlinjerna bör nya eller konkretare mål fastställas, särskilt på områden där få framsteg har konstaterats eller där nackdelar med den tidigare reformpolitiken har visat sig. **Därför föreslår EESK egna riktlinjer med mätbara mål för jämställdhet mellan könen, kampen mot anställningsförhållanden utan tillräckligt socialt skydd, övergången till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp, kampen mot fattigdomen (också bland personer som yrkesarbetar) och kampen mot social marginalisering (till exempel lämpliga stöd i händelse av arbetslöshet eller arbetsoförmåga samt i tillgången till offentliga tjänster).**

⁽¹⁴⁾ Se KOM(2001) 313 slutlig: "Sysselsättningspolitik och socialpolitik – En ram för investeringar i kvalitet".

5. Rekommendationer i fråga om styrningen

5.1 En förstärkning av EU-institutionernas roll: Den nya strategin behöver mer skärpa. **En förstärkning av EU-institutionernas roll: Den nuvarande krisen gör att det är särskilt viktigt att stärka EU-institutionernas roll.** Sedan översynen av Lissabonstrategin 2005 agerar kommissionen på ett mycket tydligare sätt, framför allt när det gäller att offentliggöra och sprida landspecifika riktlinjer samt exempel på goda metoder. Det krävdes en offentlig diskussion i rådet för att hålla processen i gång. I en förnyad strategi bör denna utvecklas och utvidgas. Kommissionen och medlemsstaterna bör med hjälp av elektroniska kommunikationsmedel vidta nya åtgärder för att förbättra genomförandet och främja det gränsöverskridande utbytet av goda metoder. Dessa metoder kräver emellertid att medlemsstaterna erbjuder en adekvat europeisk ram inom vilken de kan uppnå gemensamma målen. I vissa fall får man pröva nya, innovativa instrument.

5.2 Öka effektiviteten i den öppna samordningsmetoden i medlemsstaterna: Användningen av den öppna samordningsmetoden som Lissabonstrategins "rygggrad" fastställs genom reformfördraget för fler områden. För EESK är den öppna samordningsmetodens svaga punkt – vid sidan av den bristande synligheten bland allmänheten – dess bristande effektivitet på nationell nivå. Av avgörande betydelse är det därför att målen inte som hittills ofta uppfattas som något önskvärt, utan som konkreta politiska åtaganden. **Här bör man finna metoder och instrument som gör åtagandet mer bindande och i högre grad stimulerar medlemsstaterna att effektivare uppfylla de mål man åtagit sig att nå.** För att skapa en bättre balans bör vid sidan av ekonomi- och finansministrarna också andra, framför allt arbetsmarknads- och socialministrarna, göras mer delaktiga i genomförandet av den nya strategin. **EESK rekommenderar också att de europeiska arbetsmarknadsparternas roll och synlighet ökas, kanske genom att resultaten av den makroekonomiska trepartsdialogen systematiskt bifogas EU-toppmötenas slutsatser.**

5.3 Övervakning av Lissabonmålen genom medlemsstaternas ekonomiska och sociala råd: Inom ramen för samrådsförfarandena och arbetsmarknadsparternas behörighet i de enskilda medlemsstaterna bör den särskilda roll som medlemsstaternas ekonomiska och sociala råd eller liknande organisationer i det civila samhället har förstärkas ⁽¹⁵⁾. De relevanta rapporter som medlemsstaternas ekonomiska och sociala råd ska utarbeta bör innehålla analyser av genomförandet av Lissabonstrategin, vilka regeringarna och EU-institutionerna ska behandla och dra lämpliga slutsatser av. **De ekonomiska och sociala råden och organisationerna i det civila samhället kan i det sammanhanget bjuda in företrädare för kommissionen till debatter om den nationella situationen. Dessutom bör samtliga nationella ekonomiska och sociala råd inkluderas i kommissionens årliga samråd.** Det fortsatta utbytet av åsikter och erfarenheter om nationella reformplaner och Lissabondagordningen mellan EESK och de ekonomiska och sociala råden är här av särskild betydelse.

⁽¹⁵⁾ EESK vill påpeka att kommittén inte på något vis vill lägga sig i de befintliga samrådsförfarandena eller de behörighetsområden och den legitimitet som arbetsmarknadsparterna har i de enskilda medlemsländerna.

5.4 Ökad legitimitet genom ökat deltagande från det civila samhället och en förstärkning av den regionala dimensionen:

EESK har alltid framhållit att ett bättre genomförande av Lissabonstrategin endast kan uppnås om man förutom att göra EU-institutionerna helt ansvariga också lyckas skapa ett omfattande deltagande från alla samhällsintressen och ett närmare samarbete mellan regering och arbetsmarknadsparter samt det civila samhället på nationell och europeisk nivå och även på lokal och regional nivå i medlemsstaterna ⁽¹⁶⁾.

- **De nationella Lissabonsamordnarna bör i samband med utarbetandet, genomförandet och utvärderingen av de nationella reformprogrammen samarbeta systematiskt med alla berörda parter.**
- Ytterligare åtgärder krävs för att främja den befintliga dialogen i medlemsstaterna, inom ramen för nuvarande rådfrågningsförfaranden och arbetsmarknadsparternas behörighet i de enskilda medlemsstaterna, en dialog där också de nationella ekonomiska och sociala råden deltar och som eventuellt även andra intressenter i det civila samhället (icke-statliga organisationer, organisationer inom den sociala ekonomin m.fl.) samt företrädare för högskolor eller tankesmedjor involveras i.

- Varje Lissaboncykel skulle kunna avslutas med en konferens, med deltagande av viktiga aktörer samt organisationer i det civila samhället, där man gör en inventering av framgångar och brister.
- **Strukturella hinder för ett effektivt deltagande från de nationella parlamentens sida och för en verklig dialog med arbetsmarknadsparterna och organisationerna i det civila samhället måste undanröjas.** Till dessa hinder hör de knappa tidsfristerna för utarbetandet av de nationella reformprogrammen under sommarmånaderna, vilket redan har blivit en regel, samt tillsättandet av en Lissabonansvarig, som i många EU-länder inte kan knyta an till den sociala dialogen.
- Medlemsstaternas regeringar bör informera mer om resultaten av den civila och sociala dialogen vad avser Lissabonmålen.
- För att säkerställa ett enhetligt arbetssätt för den territoriella, sociala och ekonomiska sammanhållningen bör man till fullo genomföra strukturfondernas partnerskapsprinciper i EU-staterna och öka användningen av den öppna samordningsmetodens instrument även på detta område.

Bryssel den 4 november 2009

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Se EESK:s yttrande "Effektiv förvaltning av den förnyade Lissabonstrategin", EUT C 175, 28.7.2009, s. 13.